

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

**ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
19 – 20 ЖОВТНЯ 2021 р.**

**«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ»**

м. Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції 19-20 жовтня 2021 року. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2021. – 369 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Мельник Ю.М. - д-р екон. наук, професор,
директор ННПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНАХТ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Купріна Н.М. – д.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Савенко І.І. – д.е.н., проф., Іванченкова Л.В. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Неустроєв Ю.Г. – к.е.н., доц.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

банківської справи Національного банку України», 2015. URL: https://pidruchniki.com/78180/finansi/upravlinnya_finansovoyu_bezpekoju_e_konomicnih_subyektiv

4. Фролов С. М., Козьменко О. В., Бойко А. О. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних і юридичних спеціальностей усіх форм навчання. Суми : ДВНЗ-УАБС НБУ, 2015. 332 с.

5. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / за ред. В. М. Геєця. Х. : «ІНЖЕК», 2006. 240 с.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ АГРОПРОДОВОЛЬЧИМИ ТОВАРАМИ: СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА

Антонюк О.П., к.е.н., доцент

Ступницька Т.М., к.е.н., доцент

Баранюк Х.О., доктор філософії (PhD), старший викладач

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса, Україна

Антонюк П.О., к.е.н., ст.н.с., Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса, Україна

В останні роки в товарній структурі українського експорту відбуваються істотні зрушення. Починаючи з 2014 р. агропродовольча продукція стає головним експортним товаром держави [1]. З часом ситуація в цьому плані ще більше змінюється – в 2020 р. частка агропродовольчої продукції в товарному експорті досягла 45,1 %. Зростання значення агропродовольчої продукції відбувається при загальному скороченні товарного експорту з 62306 млн. дол. в 2013 р. до 49192 млн. дол. в 2020 р., або на 21,0 % збільшення експорту продукції сільського господарства та харчової промисловості за цей період з 16930 млн. дол. до 22179 млн. дол., або на 131,0 %.

Важливою особливістю в зовнішній торгівлі агропродовольчими товарами є стрімке зростання імпорту темпами, що значно перевищують збільшення експорту в результаті чого сповільнюється темпи зростання сальдо, а також суттєво скорочується коефіцієнт покриття імпорту експортом (табл. 1).

Таблиця 1 – Основні показники зовнішньої торгівлі агропродовольчими товарами в 2016 – 2020 рр.*

Показники	Роки					2020 р. до 2016 р. у %
	2016	2017	2018	2019	2020	
1. Експорт, млн. дол.	15284	17758	18612	22143	22179	145,1
2. Імпорт, млн. дол.	3891	4301	5055	5736	6498	167,0

3. Сальдо, млн. дол.	11393	13457	13557	16407	15681	137,6
4. Коефіцієнт покриття імпорту експортом	3,928	4,129	3,682	3,860	3,413	86,9

* Розраховано авторами за даними Державної служби статистики України [2].

Як свідчать дані табл. 1 особливо погіршилися результати торгівлі в останні два роки. В 2019 – 2020 рр. експорт зріс на 100,2 %, а імпорт на 113,3 %, що визвало скорочення сальдо 726 млн. дол.. В цьому плані значний інтерес являють дослідження причин, що визвали таке зростання імпорту, а також можливостей його скорочення.

Для цього слід розглянути структуру імпорту агропродовольчої продукції в фізичному обсязі і вартісному вимірі по чотирьох розділах продукції відповідно до УКТЗЕД (табл. 2).

Таблиця 2 – Динаміка та структура імпорту агропродовольчої продукції за 2016 – 2020 рр.*

Розділи продукції відповідно до УКТЗЕД	Роки					2020 р. до 2016 р. у %
	2016	2017	2018	2019	2020	
1. Живі тварини, продукти тваринного походження						
- тис. т.	470	544	633	651	666	141,7
- млн. дол.	626	731	918	1071	1258	201,0
- середня імпортна ціна, 1 т/дол.	1332	1344	14,50	1645	1889	141,8
2. Продукти рослинного походження						
- тис. т.	1094	1190	1320	1835	2001	182,9
- млн. дол.	1285	1368	1529	1795	1989	154,8
- середня імпортна ціна, 1 т/дол.	1179	1150	1158	978	994	84,3
3. Жири та олії тваринного або рослинного походження						
- тис. т.	289	316	320	328	298	103,1
- млн. дол.	246	267	267	253	280	113,8
- середня імпортна ціна, 1 т/дол.	851	845	834	771	940	110,4
4. Готові харчові продукти						
- тис. т.	707	748	1021	1066	1185	167,6
- млн. дол.	1734	1935	2341	2617	2971	171,3
- середня імпортна ціна, 1 т/дол.	2453	2587	2293	2455	2507	102,2
Всього						
- тис. т.	2560	2798	3294	3880	4150	162,1
-млн. дол.	3891	4301	5055	5736	6498	167,0

* Розраховано авторами за даними Державної служби статистики України [2].

Дані табл. 2 свідчать про зростання імпорту як в натуральному так і в вартісному вираженні по продукції усіх чотирьох розділів відповідно до УКТЗЕД. Слід зауважити, що темпи зростання імпорту у вартісному вираженні крім продуктів рослинного походження, перевищують темпи зростання імпорту в фізичному обсязі, що свідчить про зростання цін на імпортовані товари. Найбільше зростання імпортованих цін має місце по товарам тваринного походження – 141,8 %, а найменше – по готовим харчовим продуктам – 102,2 %. Проте зростання цін не є головним фактором нарощування вартості імпорту, а ним в дійсності є збільшення фізичного обсягу імпорту з 2560 тис. т. у 2016 році до 4150 тис. т. у 2020 р., або на 162,1 %.

Зростання фізичного обсягу імпорту відбувається в умовах швидкого зростання доходів населення в розрахунку на одну особу з 37080 грн. у 2016 році до 73355 грн. у 2020 році, тобто на 197,8 % і надзвичайно низькими темпами росту продукції сільського господарства, основи для виробництва агропродовольчої продукції. Так, за період 2016 – 2019 рр. продукція сільського господарства (в постійних цінах 2016 р.) зросла з 634433 млн. грн. до 680982 млн. грн., або на 107,3 %, в т.ч. продукція рослинництва зросла на 108,4 %, а продукція тваринництва на 101,7 % [3,4].

По деяких важливих видах продуктів тваринництва за період 2016 – 2019 рр. виробництво скоротилось (%): молоко – 6,9; яловичина і телятина – 1,6; свинина – 8,1. В таких умовах, імпорту продуктів тваринництва та його зростання виглядає логічним. Дійсно, за період 2016 – 2020 рр. імпорту м'яса та їстівних субпродуктів зріс з 80,8 млн. дол. до 165,0 млн. дол. – на 204,2 %, а молока та молочних продуктів – з 59,5 млн. дол. до 308,4 млн. дол., тобто – в 5,2 рази.

Якщо імпорту та його зростання по продукції тваринництва пояснюється внутрішніми проблемами виробництва, то по деяких видах продукції рослинництва збільшення імпорту продукції, для виробництва якої в Україні є всі необхідні умови, слід шукати в невмінні використати вже вироблену продукцію по причині відсутності інфраструктури зберігання, реалізації, тощо. В першу чергу це відноситься до овочевих культур – картопля, помідор, цибуля, огірки і т.п.. За період 2016 – 2020 рр. вартість імпорту по цих культурах зросла (%): картопля – в 16 разів; помідори – 264,1; цибуля – 394,5; капуста – 261,1; огірки, корнішони – 265,2.

Найбільший імпорту має місце по готовим харчовим продуктам, на які в 2020 році приходиться 45,7 % агропродовольчого імпорту. В структурі імпорту готових харчових продуктів найбільші закупки здійснюються по продукції таких товарних груп: 16 – «Продукти з м'яса і риби», 18 – «Какао та продукти з нього», 21 – «Різні харчові продукти», 22 – «Алкогільні та безалкогільні напої, оцет», 24 – «Тютюн та промислові замітники тютюну». В 2020 році вартість імпорту по цих товарних групах склала 2167,9 млн. дол.,

або 73,5 % всього імпорту готових харчових продуктів. По цих товарних групах вартість імпорту значно перевищує вартість експорту. Однією з причин такого стану є недостатній обсяг вітчизняного виробництва по цих товарних групах і товарних позиціях. Недостатній технологічний рівень продукції, обмежений асортимент та проблеми з якістю існуючих ресурсів цих видів товарів недостатньо як для експорту, так і для внутрішнього ринку, потреби якого покриваються все зростаючим імпортом.

Вартість імпорту, його динаміка в значній мірі визначаються географією імпорتنних потоків агропродовольчої продукції (табл. 3).

Таблиця 3 – Географічна структура імпорту агропродовольчої продукції в Україну*

Напрями імпорту	2016 рік		2020 рік		Зростання вартості імпорту, %
	млн. дол.	%	млн. дол.	%	
СНД	149	3,8	250	3,8	167,8
ЄС	1711	44,0	3275	50,4	191,4
Азія	951	24,4	1383	21,3	145,4
Америка	606	15,6	862	13,3	142,2
Інші	474	12,2	728	11,2	153,6
Всього	3891	101,0	6498	100,0	167,0

* Розраховано авторами за даними Державної служби статистики України [2].

Основним постачальником агропродовольчої продукції в Україну традиційно виступають країни ЄС, звідкіля поступає 50,9 % імпорту живих тварин і продуктів тваринного походження та 65,4 % готових харчових продуктів. Країни Азії займають провідні позиції в експорті до України продуктів рослинного походження – 33,2 % всього імпорту цієї продукції, та в експорті олії рослинного походження (головним чином пальмова та кокосова олії – 72,1 %).

Висновки. Однією з головних причин зростання імпорту продукції являються недостатні обсяги та темпи зростання вітчизняного виробництва. Скорочення імпорту можливе за умов збільшення виробництва продукції тваринництва, створення необхідної інфраструктури для зберігання та реалізації вироблених в державі овочів та модернізації виробництва готових харчових продуктів, здатних конкурувати за асортиментом та якістю з іноземними товарами.

Література

1. Антонюк П.О., Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Головаченко Л.М. Стан та результати торгівлі агропродовольчими товарами між Україною і

Європейським союзом // Економіка харчової промисловості. 2019. Т.11, вип.1. С. 27-36. doi: 10.15673/fe.v11i1.1292

2. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 28.09.2021).

3. Державна служба статистики - експрес випуск. Доходи та витрати населення у 2020 році. URL: <https://goo.su/88tN> (дата звернення: 28.09.2021).

4. Державна служба статистики України. Сільське господарство України. Статистичний збірник. 2019. Київ. 2020. С. 46.

RURAL DEVELOPMENT IN UKRAINE IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION OF POWER AND GOVERNANCE

**Pavlov O.I., doctor of economics, professor
Pavlova I.O., candidate of economic sciences
Odessa National Academy of Food Technologies, Odessa, Ukraine**

The process of decentralization of power and management started in 2015 in the format of voluntary association of territorial communities with further reform of the district administrative-territorial unit creates preconditions for solving a whole set of socio-economic, political, administrative tasks facing Ukrainian society. In the context of this topic we are talking about the formation of a common space of rural and urban territorial subsystems of society, which creates the possibility of continuous-convergent rural-urban development associated with the formation of united territorial communities (UTC) and districts of agglomeration-type, with mutual benefit for rural territories and cities of Ukraine.

The first step in this direction was the formation of certain institutional conditions, as evidenced by the adoption of the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the Concept of reforming local government and territorial organization in Ukraine» (April 2014), of the Law of Ukraine «On voluntary association of territorial communities» (February 2015), which introduced of community model of decentralization of power and governance.

The adoption of the resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine «On the formation and liquidation of districts», in accordance with which 490 old districts were liquidated and 136 new ones were formed, greatly contributed to the strengthening of rural-urban integration [1].

Scientific development of issues related to the definition of the nature and functionality of rural agglomerations has a long tradition in the scientific literature, which was laid down in fundamental works on urban sociology by Western researchers R. Park (1925), P. Sorokin and K. Zimmerman (1929), R. Redfield (1947), L. Wirth (1956), F. Brodel (1979).

ЗМІСТ

	КОМУНІКАЦІЙНІ АСПЕКТИ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	
1.	Вдовіна О.О., к.н.з соц.ком., доцент, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава, Україна	3
	АНАЛІЗ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	
2.	Самофатова В.А., д.е.н., професор.; Куделько С.Ю., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	5
	РОЗВИТОК ІНТЕРНЕТ- СТРАХУВАННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	
3.	Сорохан К.А., магістрант; науковий керівник: Фасолько Т.М., к.е.н., доцент. Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна	8
	УПРАВЛІННЯ НОВОВВЕДЕННЯМИ В КАДРОВІЙ РОБОТІ	
4.	Згадова Н. С., к.е.н., доцент; Холодняк Т.К., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	11
	ЛОКАЛЬНІ І СИСТЕМНІ СУПЕРЕЧНОСТІ В МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
5.	Римар О.Г., к.е.н., доцентка, Нововолинський навчально-науковий інститут економіки та менеджменту ЗУНУ, м. Нововолинськ, Україна	14
	СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЗЕРНОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	
6.	Самофатова В.А., д.е.н., професор.; Буга Я.Я., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	17
	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	
7.	Згадова Н. С., к.е.н., доцент; Гончаренко С. С., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	20
	ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ З ПОЗИЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	
8.	Борисова Л.П., к.е.н., доцент, Одеський фаховий коледж економіки, права, готельно-ресторанного бізнесу, м. Одеса, Україна	23
	ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ АГРОПРОДОВОЛЬЧИМИ ТОВАРАМИ: СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА	
9.	Антонюк О.П., к.е.н., доцент; Ступницька Т.М., к.е.н., доцент; Баранюк Х.О., д-р філософії (PhD), ст. викладач. ОНАХТ, м. Одеса, Україна, Україна. Антонюк П.О., к.е.н., ст.н.с., Інститут проблем ринку та економіко- екологічних досліджень НАН України, м. Одеса, Україна	26
	RURAL DEVELOPMENT IN UKRAINE IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION OF POWER AND GOVERNANCE	
10.	Павлов О.І., д.е.н., професор; Павлова І.О., к.е.н., ст. викладач. ОНАХТ, м.	30